

Kossuth Zsuzsanna Emlékév

Ünnepi előadás

Vártokné Fehér Rózsa
alelnök
Magyar Ápolási Egyesület

2017. május 11.

Florence Nightingale (1820-1910)

élete és munkássága

*”A hivatásszeretet motívuma az a vágy,
s az a szüntelen törekvés, hogy az ember
a dolgát a lehető legjobban végezze el...”*

Tisztelt Kollégák!

Minden év május 12-én Florence Nightingale születésének napján a világ összes ápolója ünnepli az Ápolók Nemzetközi Napját.

Ő volt a krími háború hőse, a reformok kezdeményezője három világrész tanítója, több közlemény szerzője, és ő volt a „lámpás hölgy”. 1859-ben kiadott művében az ápolás saját standardjait állítja fel.

1907-ben Londonban a Vöröskereszt kongresszusa kimondta, hogy a vöröskeresztes munka is Nightingale tevékenységével kezdődött, sőt Nightingale ötlete volt a pavilonrendszerű kórházak építése is.

1894-ben egy Budapesten rendezett nemzetközi tudományos kongresszus előkészítői felkérték a 74 éves Nightingale-t, hogy vegyen részt a munkájukban. A távolság miatt nem tudott részt venni, de előadását felolvasták. Címe: „Egészségügy az indiai falvakban” Ezt követően az angol kormány őfelsége nevében kitüntette.

Kedves Kollégák!

Florence Nightingale Firenzében született, jómódú szüleivel élte a gondtalan, előkelő főúri családok társasági életét.

Évekig vándoroltak; Svájc, Franciaország, Görögország és itt járták a képtárakat, múzeumokat ismerkedtek a kultúrával.

Nagyon jól beszélt olaszul, franciául németül, tanult még latinul és görögül. Tanult történelmet, irodalmat, filozófiát, régészetet és művészettörténetet is.

Ez időben hallott először az angliai kolera járványról. A helyszíni leírásokból értesült a járvány borzalmairól, amely mély nyomot hagyott lelkében.

25 éves volt, amikor úgy érezte, megtalálta választott hivatását, bár társadalmi helyzete a jótékonykodást lehetővé tette, de Florence ennél többre vágyott.

Kereste a kapcsolatot a hasonló gondolkodású emberekkel, példaképének tekintette Howardot, a gazdag és független urat, aki járta Európa kórházait és börtöneit, majd tapasztalatait leírva átadta a hatóságnak, ostromolva ezzel lelkiismeretüket.

Florence Nightingale ezt az eszmerendszert tette magáévá, és ebben a környezetben kereste hivatását.

Azt vallotta, hogy

„Meg kell ismerni az emberi természetet, a szükségleteket, tanulmányozni kell a különböző életkörülményeket, és mindezen ismeretekből, tanulmányokból rendszert, elveket, módszereket kell alkalmazni,,

Tudta, ha segíteni akar, elképzelése akadályokba fog ütközni.

1845 decemberében bevallja szüleinek, hogy kórházi ápoló akar lenni, pedig már az is teljesíthetetlen kívánság lett volna, ha csak dolgozni akar. Szülei szerint lányuk nem tudta, hogy mit jelent a szó, hogy ápolónő.

Pedig Florence nagyon sokat tudott az ápolókról, tudta, azt is, hogy a kórházi orvosok naponta csak egyszer látogatják a betegeket, akik 24 órán keresztül az ápolókra vannak bízva.

Florence azt is sejtette már, hogy mi az oka, ha nem gyógyul a beteg.

Azt tapasztalta, hogy olyan képzetlenek az ápolók, hogy az orvosi utasításokat sem értették meg, ezért akart Florence ápolónő lenni. kimondja, hogy:

„Meg kell nemesíteni ezt a hivatást a szenvedő betegek érdekében.....,,

*„Az ápolás szent és tiszta hivatás, tehát, a szenvedőnek enyhülést,
a haldoklónak könnyebbséget,*

a gyógyulónak életet ad,

de szent és tiszta hivatássá csak az emberi szeretet teheti”

Felismerte, hogy lehet másféle ápolást is nyújtani, amelynek lelke az odaadás.

A korabeli írások egyre sűrűbben kifogásolták, hogy a protestáns Angliában miért nincs vallásos érzelmű, erkölcsös művelt ápoló. Florence ekkor már biztos volt benne, hogy ápoló lesz, már egy kórházat is kiválasztott magának, ahová tanulni menne, de a hónapokig érlelt tervét szülei néhány perc alatt nemmel lezárták.

Ez a döntés nagyon elkeserítette és néhány nap múlva panaszos levelet írt unokatestvérének”

„Csendben előttem is titkolva szövögettem szegényes kis tervemet...

*A két szememmel láttam idén nyáron meghalni egy szegény asszonyt,
mert nem volt mellette más, csak a szamara”*

Ezt követően egy gyötrelmes időszak kezdődött Florence életében, igaz, hogy semmi reménye nem volt, hogy választott hivatásának éljen, de azért barátai segítségével mindig hozzájutott az őt érdeklő szakkönyvekhez, folyóiratokhoz, jelentésekhez.

Eközben bukkant rá egy hírre, hogy egy Rajna menti kis településen egy lelkész házaspár tiszta múltú, tiszta erkölcsű lányokat nevel és tanít a betegápolásra. Ezután folyton idevágott.

Nightingale a 26. évét töltötte be 1847 nyara végén, amikor nagy beteg lett. Sápadt, lehangolt elkeseredett. Szülei az angol tél elől, a család egyik barátjához Rómába küldték. Felgyógyulása után felkeresett egy női kolostort, ahol 10 napot töltött el, és esténként feljegyzéseket készített, nagyon érdekelték a kolostor rendszabályai.

Rómában megismerkedett a Herbert családdal, akik azzal a tervvel foglalkoztak, hogy birtokukon kórházat építsenek. Akkoriban ez újdonság volt Angliában.

Nightingale 1848 tavaszán hazaérkezik Angliába, és segít berendezni Herbertéknek a kórházat.

Ez időben pusztított a kolera járvány és ekkor jelent meg az első közegészségügyi törvény.

Nightingale hálósobájában gyűjtötte a betegségekre, a kórházakra vonatkozó írásokat, bizottsági jelentéseket. Amikor csak tehetett látogatta a kórházakat, mindig alaposan körülnézett és elcsodálkozott, hogy alig szellőztetnek - mert a hideg levegőtől féltették a betegeket, - a személyzetnek pedig fogalma sincs a tisztaságról; például az ételmaradékok és a használt edények naphosszat ott vannak a betegek ágya körül. Feltette magának a kérdést a látottak alapján

*„Hát ezek a helyek, ahol a beteg embernek meg kellene gyógyulnia?
Csoda-e ha a kórházak halálozási arányszáma olyan magas, hogy a
legjobb orvosokat is kétségbe ejti?”*

Nightingale felismerte, hogy ha az ápolók tisztában lennének azzal, hogy mi a pizsok, ha megtanulnának dolgozni, akkor a munkájuk segítene gyógyítani az orvosoknak, és segítene majd élni a betegeknek.

Nightingale új horizontot, embermentő jelentőséget látott a betegápolás jövőjében.

Kialakult körülötte egy támogató csoport, és újra utazásra hívták. Egyiptomban és Görögországban tanulmányozta a kultúra kincseit, de

itt is megkereste a szociális intézeteket. Így akadt rá Athénben a Francia Irgalmas Nővérek Kórházára.

Később júniusban Berlinbe érkezett, – a nagy kórházak városába – és itt találkozott a diakonisszákkal is, akiket az anyaház szétküldött a kórházak osztályaira, hogy végezzék áldozatos tevékenységüket.

Florence nagy lelkesedéssel írt róluk.

„Ők hivatásnak tekintik a segítségnyújtást, amit nem jól, hanem a legjobban kell végezni.

Itt nem erkölcsileg lezüllött nők látják el a segítségre szorulókat, hanem a legbecsületesebb, legmegbízhatóbb jelleműeket választotta ki ápolónak Fliedner tiszteletes úr maga”

Majd hazatért Angliába, röpiratokat írt tapasztalatairól. Nagynénje közbenjárására édesanyja beleegyezett, hogy titokban visszautazhasson tanulni.

Fliedner tiszteletes Florence munkáját a legnagyobb tisztelettel értékeli.

„Hogy milyenek a betegségek, azt megtanulhatta a könyvekből, de, hogy milyen a beteg, azt csak a beteggel való foglalkozásból, az egyes betegek megfigyeléséből lehet megtanulni.”

„Az ápolónak nem csak a betegség tüneteit kell ismerni, hanem olvasni kell a beteg arcáról, külsejének minden változásáról.”

1853-ban Párizsba ment a Szent Vince Leányainak Irgalmas Nővérek Rendházába, hogy ott tanulja a betegápolást az irgalmas nővérek hagyományos művészetét, a sebkezelést.

1853. Párizs

Szent Vince Leányainak Irgalmas Nővérek Rendháza

Három témakör érdekli:

- 1. A kórházi világ, épület, berendezés, az eszközök és az adminisztráció*
- 2. A beteg embert igyekezett alaposan megfigyelni, megismerni, mert ebből épült fel a betegápolás mindennapos technikája tudománnyá, egyéni művészetté*
- 3. Meg akarta határozni azt az erkölcsöt, azt a szellemet, amely egy nőt alkalmassá tesz arra, hogy ápolónő legyen, akitől a lelkiismeret ébersége, szünös-szüntelen kívántatik*

Gazdag tapasztalattal tért haza, és 1853-ban kis szanatórium főnöknője lett. Itt is bizonyította, hogy erélyes vezető és ügyes diplomata, hisz egy év alatt elérte azt, hogy új épületbe helyezték az intézetet és ide még felvonót is tervezett mindenki megdöbbenésére. De ő többre vágyott, igazi ápoló akart lenni.

Az élet váratlan fordulatot hozott számára, kitört a 19. század legvéresebb háborúja, a krími háború.

A hadügyminiszter a 34 éves Florence Nightingalet nevezte ki az angol kórházak törökországi ápolónői intézményének főfelügyelőjévé.

Nightingale 38 fős csapattal tudott indulni, oda ahol várta őt a vér, a szenny, a nyomorúság.

A hadügyminiszternek legfőbb feladata az volt, hogy megszerezze Nightingalének a hivatalos hatalmat, mert ez időben egy nő kezében a hivatalos hatalom példátlan volt.

Az ápolók november 5-én érkeztek Üsküdarba. A kikötőből különös karaván kapaszkodott fel a hegyoldalra, élükön egy fejjel magasabb hölgygel. Ugyanakkor a kikötőbe egy másik hajó is érkezett 400 fő sebesült beteggel. Az ápolónőknek érkezés után azonnal munkába kellett állni, hisz 400 beteg ember várta őket 10 nappal a sebesülés után.

Nightingale azonnal intézkedett az általa hozott kötöző anyagot használta vérzést csillapított, kötözött, amíg az orvos oda nem érkezett.

Egész éjjel folyt a munka az orvosok és az ápolók nem tudtak pihenni, és reggel újra érkeztek a hajók a sebesültekkel.

Aki nem vérmérgezéssel érkezett és túlélte az éjszakát az is mind életveszélyes helyzetben volt. Orbánc, üszkösödés, genny, sebek, itt az utolsó remény az amputálás volt.

Mindenkit a saját ágyán operáltak altatás nélkül. Természetesen az ápolók asszisztáltak. Mikor végre oda jutottak, hogy megmosakodjanak és ruhát cseréljenek, addigra már nyakig véresek voltak. A harmadik nap a legnagyobb kihívás volt számukra, mikor a

betegeket rendbe kellett rakni, fürdetni, tiszta ruhákat adni, a hajukat rendbe rakni.

Most szembesült Florence, hogy milyen pokoli helyre érkezett, azonnal távirat ment Londonba, hogy mire van szüksége. Ekkor a halálozási arányszám 42,7 volt. 7 héttel később 1854 karácsonyára a falak fehérre meszelve, a padlók tisztára súrolva, a katonák az ágyon tiszta lepedővel, meleg takaróval ellátva, a sebesült csonka testek bekötözve.

Később Londonból egy mesterszakács érkezett, aki diétás ételeket, pudingokat készített a betegeknek.

Florence minden éjszaka vizitre indult, de kora reggel együtt kelt a többi ápolónővel. Nappal kétszer annyit dolgozott, mint a többiek, hogy példát mutasson.

Amikor társai fáradtan lefeküdtek, kezébe vette kis mécsesét és elindult a kórterem felé. Csak hatalmas árnyéka volt vele, minden neszre odafigyelt, akit ébren talált fölé hajolt, elsimította párnáját, ha szomjas volt megitta.

A katonák hálájukkal rajongták körül. Ő lett a legendás szentjük. „A lámpás hölgy”

„Micsoda vigasztalás, ha csak látjuk is keresztülmenni a kórtermen. Egyik emberhez szól, sok másakra csak rámosolyog, vagy bólogat feljűk: tehát tudod, mindenkinek nem teheti, százával feksziűnk itt. De mind megcsókolhatjuk az árnyékát, amikor az ránk esik, aztán boldogan feksziűnk vissza vánkosunkra.”

Nightingale, amikor visszatér a vizitről, akkor írja a beszámolóit, amit nap, mint nap hazaküldött.

Leveleit a királynő is olvasta. A miniszterelnök egészségügyi bizottságot küldött ki, akiket Nightingale kész tervekkel fogadott. Üsküdarban ekkor a halálozási arányszám már csak 10 % volt, de Florence tudta, hogy ennyinek sem szabad lennie. A bizottsági rendelkezések után már 2%-ra csökkent. A Nightingale által összegyűjtött tudásanyag gyakorlati tapasztalatát igazolta a szükséges **fertőzés** elleni védekezés.

Nightingale néhány ápolóval áthajózott a Krím félszigetre, hogy az ottani kórházban is végrehajtsa a reformjait. De alig kezdték el a munkájukat. Nightingale-t megtámadta a „Krími láz”. Még maga rendelkezett, hogy melyik kórházba vigyék, de mire a hordágyra került eszméletlen lett.

Üzenet ment Londonba, hogy Florence Nightingale halálos beteg, életben maradására nincs remény. Angliában Viktória királynő kérésére országos imanapot tartottak.

Amikor túl lett az életveszélyen orvosai tanácsolták, hogy térjen vissza Angliába, de erről hallani sem akart. Felépülése után ismét Krímbe utazott, és két kórházban is elkezdett dolgozni.

Florence Nightingale ápolott és ápolni tanított, rendszert vitt a káoszba. Anyagokat szerzett és megtanította az embereket az anyagokkal bánni.

Nem csak megtanulta, hogy mit jelent a rend, a higiéné egy kórházban, mit jelent az ésszerűség és a rendszer, még a hadszíntér véres káoszában is, hanem egy nagy erkölcsi tanítást is adott. Ő tanította meg a tiszteket arra, hogy a közkatonákkal is úgy kell bánni, mint a felebarátokkal.

A királynő sajátkezű levelet írt Nightingalének és hazatérése után hosszú kihallgatásra fogadta.

Florence még a háború alatt elhatározta, hogy Nightingale alapra 50 000 fontot összegyűjt és megszervezi az új típusú betegápoló iskolát. Az első évfolyam 15 fővel indult, de később évről évre emelkedett a létszám.

Betegen is folyamatosan összeköttetést tartott fenn növendékeivel. Mindig feltette a kérdést, hogy hivatást választottak-e vagy csak kenyérkeresetet.

Számos tanulmánya jelent meg. 1859-ben kiadott művében az ápolás saját standardjait állította fel.

1870-ben kitört a porosz-francia háború és itt már a Nightingale tanítványok dolgoztak.

1910. május 12-én betölti a 90. évét,

Augusztus 13-án elhunyt Florence Nightingale.

A jó ápoló Nightingale szerint:

„Az ápolónő legyen józan , becsületes és megvesztegethetetlen;

Legyen igazmondó és megbízható;

Legyen pillanatra pontos és hajszálíg rendes;

Gyorskezü, de nem kapkodó;

Szelíd, de nem lassú;

Nyájas, de nem fecsegő;

Tapintatos, de sohasem tétovázó;

Legyen derűs és bizakodó,

Tiszta saját személyében és tisztaságot teremtő a beteg körül.

Legyen szíves, és szolgálatra kész.

A betegekre gondoljon és nem önmagára”

/Florence Nightingale/

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

Források:

<http://www.florence-nightingale.co.uk/onlineshop>

A minőség biztosítása az ápolásban Heather Marr – Hannie Giebing Semmelweis kiadó

*Előadás Semmelweis Egyetem Kútvölgyi Klinikai Tömb Ápolók Nemzetközi Napja Vártokné
1999*